

Perusturvalautakunta	26.3.2014
Kaupunginhallitus	7.4.2014
Kaupunginvaltuusto	14.4.2014
Kunnanhallitus	5.5.2014
Kunnanvaltuusto	19.5.2014

**WIITAUNIONIN HYVINVOINTIKERTOMUS
JA -SUUNNITELMA
2013-2016**

SISÄLTÖ

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat	3
OSA I, PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI	3
1. Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi	3
2. Keskeiset opit ja evästyksset päättyvältä valtuustokaudelta	12
OSA II, TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU	12
3. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset	12
4. Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat	14
5. Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä alkavalla valtuustokaudella	14
OSA III, VALTUUSTOKÄSITTELY	21
6. Valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen hyväksyminen	21

Kertomuksen vastuutaho ja laatijat (viranhaltijat, luottamushenkilöt, työryhmät):

Wiitaunionin johtoryhmä teki hyvinvointikertomustyön aloituspäätöksen 16.1.2012. Wiitaunionin kunnat (Viitasaari ja Pihtipudas) päättivät laatia yhteisen hyvinvointikertomuksen.

Hyvinvointityöryhmä: Sisko Alapuro-Närhi, Raija Toiviainen, Sanna Ruuska (pj. 2012-2013), Juha Kuulasmaa, Harri Back, Kirsi Virtanen, Teija Paananen, Tuula Mäntylä, Arja Pöyhönen, Sari Wilkman Kati Laine-Rissanen ja Teemu Pappinen (pj 2014-), Raimo Pärnänen ja Jyrki Koskela, Pauli Salonpää, Ulla Selin, Elma Tainio.

Muut kommentoijat ja kirjoittajat: Janne Kinnunen (kaupunginjohtaja Viitasaari), Ari Kinnunen (kunnanjohtaja Pihtipudas), Tiina Honkanen (kaupunginsihteeri Viitasaari), Mauri Jouppi (kunnansihteeri Pihtipudas), Marja Laurila (vs. perusturvan toimialajohtaja), Tapani Savolainen (teknisen toimen toimialajohtaja), Seppo Lappalainen (ympäristöpalvelut), Ritva Holster (sivistystoimen toimialajohtaja), Ari-Jukka Käsmä (talousjohtaja), Asta Herranen (vastaava maaseutusihteeri), Heikki Vihava (Viitaseudun yrityspalvelut), Tuula Kokkonen (Witas Oy) ja Nina Peränen (KSSHP).

OSA I PÄÄTTYVÄN VALTUUSTOKAUDEN ARVIOINTI

1. Hyvinvointitiedon ja tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Indikaattoripaketti 1: Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima

V1 = Pihtipudas
V2 = Karstula
V3 = Äänekoski
V4 = Keski-Suomi
V5 = Koko maa

Teema	Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
		Arvo	Muutos	Piht	Kars	Ääne	Kesk	Koko
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Väestö 31.12. (2012) Info	6957	↓	4441	4376	20265	275161	5426670
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Huoltosuhte, demografinen (2012) Info	68,7	↑	71,2	71,5	63,6	56	54,3
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Väestöennuste 2030 (2012) Info	6254	???	3625	3773	20210	289980	5847680
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta (2012) Info	-8,6	↓↓↓	-6,3	-14,2	-2,5	1,8	3,2
Kunnan rakenteet,	Lapsiperheet, % perheistä (2012) Info	30,7	↓↓↓	35,6	32,2	39,3	38,5	39,5

talous ja elinvoima								
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Yksinhuoltajaperheet, % lapsiperheistä (2012) Info	18,1	↔	20	14,3	20	19,3	20,4
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista (2012) Info	41,8	↔	41,8	38,2	41,2	41,4	41,5
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Työlliset, % väestöstä (2012) Info	35	↔	34,9	34,7	36,5	39,9	43,1
Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima	Koulutustasomittain (2011) Info	254	↑	227	246	276	334	340

Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
	Arvo	Muutos					
Työpaikkaomavaraisuus (2010)	94,8	↔	97,9	95,7	105,1	0	0
Verotulot per asukas, € (2012)	0	↔	0	0	0	0	0
Taajama-aste (2012)	56,1	↑↑↑	45,8	49,8	75,8	0	84,6
Investointituet/yritykset (2012)	0	↔	0	0	0	0	0
Investointiavustukset/maatalous (2012)	72	↓↓↓	522	48	70	2	73
Konkurssien määrä (2012)	3	↑↑↑	1	3	9	108	2961
Henkilöstö yksityisissä sote-yrityksissä (TOL Q) (2011)	41	↓↓	37	54	236	2781	57763
Yritysten toimipaikat (2011)	539	↓	422	409	1003	16251	352211

Indikaattoripaketti 2: Kaikki ikäryhmät

V1 = Pihtipudas
V2 = Karstula
V3 = Äänekoski
V4 = Keski-Suomi
V5 = Koko maa

Teema	Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
		Arvo	Muutos					
Osallisuus	Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, % (2012) Info	61,4	↔	63,2	64,3	57,8	58,2	58,2
Terveys ja toimintakyky	Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (2012) Info	123	↔	136,3	121,7	116,6	-	-
Turvallisuus	Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1000 asukasta (2012) Info	6,5	↑↑↑	7	4,6	10,7	7,8	7,5
Tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus	Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot (2012) Info	23,5	↓↓	23,4	24,6	23,2	25,2	27,2
Asuminen ja ympäristö	Asunnottomat yksinäiset / 1 000 asukasta (2012) Info	0	???	-	-	0,6	0,7	1,5

Toimeentulo	Kunnan yleinen pienituloisuusaste (2012) Info	17,8	↓	20,2	18,2	16,1	17	14,3
Kuntalaisten palvelut	Terveystiedon edistäminen (TEA) kunnan strategisessa johtamisessa, pistemäärä (2013) Info	-	???	-	33,5	75,3	71,4	72

Indikaattoripaketti 3: Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

V1 = Pihtipudas
V2 = Karstula
V3 = Äänekoski
V4 = Keski-Suomi
V5 = Koko maa

Teema	Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
		Arvo	Muutos	Piht	Kars	Ääne	Kesk	Koko
Elämänlaatu	Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2011) Info	11,1	↔	7,9	7,3	6,1	9,3	9,1
Henkinen hyvinvointi	Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2011) Info	14,3	↑↑↑	8,2	11,1	11,7	12,6	12,8
Terveys ja toimintakyky	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2011) Info	12,9	↑	16,5	6,1	12,9	16,1	16,4
Turvallisuus	Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9. luokan oppilaista (2011) Info	26,2	↑↑↑	25	12,3	16,2	20,5	22,3
Asuminen ja ympäristö	Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista (2012) Info	31,4	↔	41,4	37	31,7	30,3	29,2
Toimeentulo	Lasten pienituloisuusaste (2012) Info	18,9	↑↑↑	21,2	17,6	16,4	15,6	14,3
Kuntalaisten palvelut	Kasvatus- ja perheneuvonnan asiakkaat vuoden aikana / 1000 alle 18-vuotiasta (2012) Info	106	↑↑↑	63,9	69,1	74,6	73,6	74

Indikaattoripaketti 4: Nuoret ja nuoret aikuiset

V1 = Pihtipudas
V2 = Karstula
V3 = Äänekoski
V4 = Keski-Suomi
V5 = Koko maa

Teema	Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
		Arvo	Muutos	Pihti	Kars	Ääne	Kesk	Koko
Elämänlaatu	Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2011) Info	-	???	-	-	6,2	7,9	7,4
Elämänlaatu	Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2011) Info	-	???	-	-	6,6	6,8	7,8
Henkinen hyvinvointi	Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisistä (2012) Info	1,3	↑↑↑	1,3	1,3	0,7	0,7	0,9
Terveys ja toimintakyky	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2011) Info	-	???	-	-	13,8	15,6	17,1
Terveys ja toimintakyky	Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2011) Info	-	???	-	-	22,2	20,8	20,7
Turvallisuus	Kokenut fyysisistä uhkaa vuoden aikana, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2011) Info	-	???	-	-	20	18,7	20,7
Opiskelu ja työ	Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	8,4	↓↓↓	10	7,8	12	8,4	10,8
Asuminen ja ympäristö	Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (2011) Info	-	???	-	-	43,8	42,1	41,7
Toimeentulo	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18-24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	2,5	↑↑↑	1,9	-	8,2	4	3
Kuntalaisten palvelut	Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (2012) Info	-	???	-	-	2,3	1,5	1,3

Indikaattoripaketti 5: Työikäiset

V1 = Pihtipudas
 V2 = Karstula
 V3 = Äänekoski
 V4 = Keski-Suomi
 V5 = Koko maa

Teema	Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
		Arvo	Muutos	Piht	Kars	Ääne	Kesk	Koko
Henkinen hyvinvointi	Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25-64-vuotiaat / 1000 vastaavanikäistä (2012) Info	17,6	↓↓↓	18,1	17,9	21,1	21,8	18,7
Terveys ja toimintakyky	Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	14,6	↔	15,3	12,8	11	9,3	8,3
Opiskelu ja työ	Vaikeasti työllistyvät, % 15 - 64-vuotiaista (2012) Info	5	↑↑↑	5,5	5,4	6,5	5,5	4,1
Toimeentulo	Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	1,4	↑↑↑	1,3	0,9	2,7	2,2	2,1
Kuntalaisten palvelut	Päihdehuollon laitoksissa hoidossa olleet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (2012) Info	3,6	↓↓↓	7	2,3	5	2,9	3,1

Indikaattoripaketti 6: Ikäihmiset

V1 = Pihtipudas
 V2 = Karstula
 V3 = Äänekoski
 V4 = Keski-Suomi
 V5 = Koko maa

Teema	Perusindikaattori	Viitasaari		V1	V2	V3	V4	V5
		Arvo	Muutos	Piht	Kars	Ääne	Kesk	Koko
Henkinen hyvinvointi	Dementiaindeksi, ikävakioitu (2010) Info	67,9	↑↑↑	110	114,4	139,4	115	100
Terveys ja toimintakyky	Erityiskorvattaviin lääkkeisiin oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	70,1	↔	72,4	70,3	70,7	67	63,2
Asuminen ja	Kotona asuvat 75	87,3	↔	88,6	92,5	89,7	89,4	90

ympäristö	vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info							
Toimeentulo	Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	3,7	↓↓↓	3,2	3,5	2,8	2,7	2,8
Kuntalaisten palvelut	Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (2012) Info	14,5	↑↑↑	15,6	12,3	6,5	11,7	11,9

Kunnan rakenteet, talous ja elinvoima

Huoltosuhte on ollut noususuuntainen ja nousu jyrkkenee vuodesta 2020 alkaen. Muutos on haasteellinen sekä palvelurakenteelle että kuntien taloudelle, seurauksena voi olla myös elinkeinorakenteen yksipuolistuminen. Työvoima ei riitä kasvavan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen tyydyttämiseen, ellei palvelurakennetta uudisteta.

Koulutustaso on maakunnallisesti ja valtakunnallisesti verrattuna alhainen. Kuntien alueen työpaikkatarjonta suuntautuu enimmäkseen toisen asteen tutkinnon suorittaneille, johon on saatavilla omalla alueella tai lähikunnissa koulutustakin. Näin ollen korkea-asteen tutkinnon suorittaneet nuoret hakeutuvat kasvukeskuksiin. Jatkossa kouluttautumismahdollisuuksien säilyttäminen lähietäisyydellä nuoren kotikunnasta on ensiarvoisen tärkeää. Se turvaa ammattitaitoisen työvoiman saannin ja vähentää lähtömuuttoa. Pihtiputaalla koulutustasoa voi osittain selittää maatalouden vahva osuus elinkeinorakenteessa.

Kokonaisuudessaan väestömäärät kunnissa ovat laskussa. Lapsiperheiden osuus perheistä on ollut aleneva, erityisen voimakkaasti Viitasaarella, samanaikaisesti senioreiden määrä on kasvussa kummassakin kunnassa. Molemmissa kunnissa on panostettu koulurakentamiseen ja harrastustiloihin, joten edellytyksiä lapsiperheiden hyvinvoinnille on luotu.

Tulomuuton vaihtelut selittävät nettomuuton muutoksia - lähtömuutto on jokseenkin vakiota. Asuinkerrostalojen valmistuminen v. 2006 ja 2010 näkyvät selvinä piikkeinä Viitasaaren tulomuutossa. Muiden kuin vanhusten tulomuutolle suurimman esteen muodostaa työpaikkojen puute.

Yksinhuoltajaperheiden määrä on Pihtiputaalla suhteellisen korkea, Viitasaarella sen sijaan on lievästi nouseva trendi. Yksinhuoltajaperheiden tulotaso voi olla alhaisempi ja julkisten palveluiden tarve suurempi.

Työllisten osuus väestöstä on pysyvästi alemmalla tasolla kuin maakunnassa keskimäärin. Ikärakenteen muutoksen myötä työllisten osuus tulee alenemaan edelleen. Yksityisen sektorin toimi- ja työpaikkojen määrän muutokset eivät toistaiseksi ole olleet suuria, lukuun ottamatta teollisuutta. Yksityisen sektorin työpaikkojen osuus kaikista työpaikoista on Viitasaarella n 62% ja Pihtiputaalla n 58%.

Yhden hengen asuntokuntien määrän kasvu on heijastunut pienasuntojen kysyntään. Toisen asteen opiskelijoiden määrää selittää osittain yhden hengen asuntokuntien määrän kasvu, mutta indikaattori kertoo myös perheiden pirstoutumisesta ja leskeksi jäämisestä.

Monikulttuurisuutta on alueella toistaiseksi vähän.

Kaikki ikäryhmät

Äänestysaktiivisuus on korkeampi kuin maakunnassa tai koko maassa keskimäärin, joka on tyypillinen ilmiö pienissä kunnissa, joissa osallisuus ja yhteisöllisyys ovat voimavarana. Vaalien lisäksi on tarjolla muitakin osallistumiskanavia: lähidemokratiaillat, facebook, aloitekanavat, erilaiset neuvostot (nuorisovaltuusto, vanhusneuvosto, vammaisneuvosto/Vts).

Tuloerot ovat pieniä ja tulotaso on matala. Kunnan merkitys elinkeinoelämän kehittämisessä (esim. toimitilat) on suuri, koska yksityisiä resursseja kehittämistoimintaan on niukasti. Pienituloisuudella ja alhaisella koulutustasolla on tutkimustenkin mukaan todettu olevan yhteyttä korkeampaan sairastavuuteen. Asunnottomia ei tällä hetkellä ole kummassakaan kunnassa.

Molempien kuntien sairastavuusindeksi on korkea. Wiitaunionin hyvinvointipalvelustrategiassa on kirjattu tavoitteeksi, että alueen sairastavuusindeksiä parannetaan vuoteen 2020 mennessä.

Alhainen koulutustaso heijastuu pienituloisuusasteeseen. Tavoitteena on koulutustason nostaminen ja korkeakoulutusta edellyttävien työpaikkojen saaminen yksityiselle sektorille. Muuttajien, erityisesti korkeasti koulutettujen työkäisten muuttajien saaminen on tavoitteena. Pienituloisuus ja negatiivinen väestökehitys muodostaa haasteen palvelurakenteen säilymiselle.

Poliisin tietojen mukaan poliisin saatavuus alueella ei ole heikentynyt, mutta kuntalaisten kokemus on erilainen. Ilmoituskynnys poliisille on mahdollisesti noussut, koska nopeaan saatavuuteen ei uskota. Maaseudulla naapurista pidetään edelleen huolta, mikä luo turvallisuudentunnetta.

Witas-alueen turvallisuussuunnitelmassa on asetettu tavoitteet mm. päihteisiin liittyen. Ikääntyneiden osuuden kasvaessa ikääntyneiden päihdeongelmien määrä tulee jatkossa kasvamaan. Huumeiden käyttöä ja lääkkeiden väärinkäyttöä on myös alkanut esiintyä kunnissa. Wiitaunionin päihde- ja mielenterveysohjelma on laadittu. Segregoituneita (sosiaalisesti eristäytyneitä) alueita ei ole.

Lapset, varhaisnuoret ja lapsiperheet

Alle kouluikäisten lasten hyvinvointi on kiinteästi yhteydessä perheiden hyvinvointiin. Varhaiskasvatus pyrkii osaltaan tukemaan perheiden kasvatustyötä Kasvatuskumppanuuden kautta. Koko henkilökunta on koulutettu tähän yhteistyömalliin, jolla pyritään erityisesti panostamaan lapsen hoidon aloitukseen.

Wiitaunionissa ollaan jo useita vuosia oltu mukana ruokakasvatushankkeessa, joka on tarkoitus juurruttaa osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Tavoitteena on tutustua kaikkien aistien avulla erilaisiin makuihin ja lisätä kasvien, marjojen ja hedelmien päivittäistä käyttöä. Kuluva lukuvuosi on varhaiskasvatuksssa liikunnan teemavuosi. Vuoden aikana järjestetään koulutusta henkilökunnalle, erilaisia liikuntatapahtumia lapsille ja vanhempainiltoja.

Lasten kehitykselliset pulmat tulevat nyt esille ehkä aiempaa varhemmin. Tähän on syynä sekä neuvolan tekemät Lene- tutkimukset että neuvolan, puheterapian ja varhaiskasvatuksen tarjoama mahdollisuus Lukiva-testiin. Tavoitteena on aloittaa lapsen tukeminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa

Yläasteikäisten koululaiskyselyssä nousee esiin masentuneisuuden lisäksi erityisesti vanhemmuuden puute. Vanhempien alkoholin tai muiden päihteiden käyttö alentaa myös lapsen kynnystä päihteiden kokeiluun. Vanhempien hyvä keskinäinen suhde on myös tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Arjessa vanhemmuuden ongelmat näkyvät mm. ylipaino-ongelmissa, lapsien rajoittamisen vaikeudessa ja nuorten päihdeongelmissa. Vanhempien tukeminen on tärkeää syrjäytymisen ehkäisyä.

Keskivaikea tai vaikea masentuneisuus on noussut esiin indikaattoreissa. "Koulukyselyssä" käytettävä RBDI kysely (12- kohtainen) antaa viitteitä mielialaongelmien suuntaan, jolloin kyse on koetusta masentuneisuudesta. Viitasaaren kohdalla koululaiskyselyn perusteella keskivaikea tai vaikea masentuneisuus (kokemuspohjainen tunne) oli 14.3%. Luku sinänsä kulkee linjassa STM:n NUOTTA-projektin lukujen kanssa, jossa todettiin, että yleisesti nuorista 20-30%:lla on psyykkisiä oireita.

Samassa projektissa todettiin, että vakavia, toimintakykyä merkittävästi lamaavia ja nuorisopsykiatrista hoitoa edellyttäviä häiriöitä on noin 10 %:lla nuorista. Nuorisopsykiatri ei pidä tulosta huolestuttavana, vaan vastaa yleistä keskiarvoa.

Lasten ja nuorten hammasterveys

Hammasterveys on merkittävä osa yksilön kokonaisterveyttä ja terveystaloustieteen näkökulmasta on tärkeä panostaa ennaltaehkäisyyn. Suun ja hampaitten hoidon laiminlyönnillä voi olla vaikutusta yleistyneisiin elimistön tulehduksiin, sydän- ja verisuonisairauksiin sekä diabetekseen. Pienten lasten hampaitten hoitotottumusten muotoutumisessa vanhemmilla on keskeinen rooli (opitut tavat, mallit ja asenteet siirtyvät). Lapsuudessa opittu huolellinen hampaidenhoito jatkuu usein aikuisuuteen.

Wiitaunionin alueella alle 18 -vuotiaille laaditaan henkilökohtainen hampaiden hoitosuunnitelma, jota päivitetään hoitokäyntien yhteydessä. Lapset ja nuoret kutsutaan neuvola- ja kouluterveysasetuksen sekä yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaisesti tarkastuksiin. Ryhmävalistusta hampaiden hoidosta annetaan esikoululaisille, 1.-6. sekä 7. ja 9. luokkalaisille vuosittain. Tarkastusten yhteydessä ja valistustilanteissa pyritään tunnistamaan riskiyksilöt, joiden hammasterveyteen yritetään erityisesti panostaa. Vuonna 2014 aloitetaan kunnan kustantama xylitol- pastillien jakaminen koululaisille sekä päivähoidon piiriin kuuluville lapsille.

Suun ja hampaitten hoidossa on ongelmana välinpitämättömyyden lisääntyminen hampaitten kotihoitoa kohtaan. Riittämättömän harjauksen vuoksi ongelmia on erityisesti yläasteikäisillä pojilla (79% harjaa hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä, valtakunnallinen keskiarvo 52%) ja ammattikoululaisilla (82% harjaa hampaansa harvemmin kuin kahdesti päivässä, valtakunnallinen keskiarvo 60%). Energiajuomien lisääntynyt käyttö on huolestuttavaa, samoin nuuskan käyttö (erityisesti urheilijoiden suosiossa). Markkinoilla on nikotiinitonta energianuuskaa, jolle ei ole määritelty myyntirajoituksia.

On tärkeää tavoittaa riskiyksilöt mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ja saada heidät tehostetun ennaltaehkäisevän hammashoidon piiriin. Ennaltaehkäisevään hammashoitoon käytettävät resurssit ovat Wiitaunionin alueella rajalliset ja niitä on aiheellista lisätä, esim. kokopäivätoiminen valistushammashoitaja.

Koululaisten ylipaino

Viitasaaren kouluterveydenhuollossa lukuvuonna 2007-2008 tehdyn selvityksen mukaan koululaisten ylipainoisuus oli selvästi yleisempää kuin valtakunnallisesti. Tällöin kunnan oman selvityksen mukaan 5-luokkalaisista tytöistä ylipainoisia oli 23 % ja pojista 47 %, kun vastaavasti lasten terveystutkimuksen (THL, LATE-tutkimus, 2008) mukaan tytöistä 17 % ja pojista 23 % oli ylipainoisia.

Kouluterveystutkimuksen tulosten mukaan viitasaarelaiden 8-9-luokkalaisten poikien ylipainoisuus on edelleen lisääntynyt vuodesta 2009 vuoteen 2011 (22 %:sta 31 %:iin). Tyttöjen ylipaino on kuitenkin ilahduttavasti vastaavassa iässä kääntynyt laskuun (20 %:sta 18 %:iin), mutta on edelleen huomattavan korkea verrattuna valtakunnalliseen keskiarvoon (tytöt 12 %, pojat 19 %). (Lähde SOTKA-net, 2013/Kouluterveyskyselyt 2009 ja 2011).

Nuoret ja nuoret aikuiset

POKE:ssa keskeyttämisprosentti on n. 4%. Ongelmien varhainen tunnistaminen ja ohjaus etsivän nuorisotyön piiriin ovat tärkeitä, lisäksi tarjolla on työpajatoimintaa tai mahdollisuus vaihtaa opintolinjaa tarvittaessa. Viitasaarella työpajatoiminta on ollut pitkään käynnissä ja se toimii hyvin. Keskeistä on, että työpajatoiminta käynnistyisi hyvin myös Pihtiputaalla. Myös etsivää nuorisotyötä on käynnistetty Pihtiputaalla. Työpajatoiminta on koettu erittäin tärkeäksi muodoksi syrjäytymisen estämisessä, ja työn kehittäminen sekä hyvä varustetaso ovat tärkeitä.

Koulupsykologin tarve on lisääntynyt ja nykyiset resurssit koetaan riittämättömiksi. Kokemusperusteisesti on havaittu, että varsinkin ammattikoulussa "terävintä" kärkeä on tullut aikaisempaa enemmän, mutta myös toinen ääripää on kasvanut, mm. päihdehäiriöisiä tavataan enemmän.

Pihtiputaalla toimeentulotukea saavia on enemmän. Tämä johtuu todennäköisesti siitä, ettei ammatillista oppilaitosta ole kunnan alueella. Tällöin nuoret hakeutuvat lukioon, mutta jatko-opintoihin ei kuitenkaan hakeuduta. Taustalla on mahdollisesti koulutuksen arvostuksen puute.

Työkäiset

Wiitaunionin alueella mielenterveysperusteisesti sairaspäivärahaa saaneet työkäiset ovat vähentyneet molemmissa kunnissa vuodesta 2008 alkaen tasaisesti. Mielenterveyspalvelujen avopuolen resursseihin onkin panostettu. Uusia resursseja on saatu (esim. depressiohoitaja, koulupsykologi, päihdetyöntekijä), myös Pihtiputaan mielenterveystoimiston henkilöstötilanne on parantunut.

Vaikeasti työllistyviin on kiinnitetty huomiota tällä alueella (mm. etsivä nuorisotyö, työllisyyspäällikkö). Työttömiä oli Viitasaarella 9/2013 yhteensä 347 henkilöä. Heistä alle 25-vuotiaita työttömiä on ollut 53 ja pitkäaikaistyöttömiä 100. Työttömien määrä on vähentynyt edelliseen vuoteen 1 henkilöllä, mutta pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt, samoin alle 25-vuotiaiden työttömien määrä. Pihtiputaalla on samana vuonna alle 25-vuotiaita työttömiä ollut 33 ja pitkäaikaistyöttömiä 55. Yhteensä työttömiä on ollut tuolloin 250. Pihtiputaalla työttömien määrä edelliseen vuoteen nähden on lisääntynyt muutamalla kymmenellä henkilöllä, samoin nuorten työttömien osus on lisääntynyt.

Työttömyysprosentti Viitasaarella on 9/2013 noin 11,9 % työvoimasta ja Pihtiputaalla 13,6 % työvoimasta. Kunnilla on työllistämismallisuus ja työllisyyspäällikkö toimii "Kohti parempaa työllisyyttä"- hankkeessa Viitasaaren alueella. Pihtiputaan alueella puolestaan toimii Wiitaseudun kumppanuus. Työkyvyttömyyseläkettä saavien määrä on pysynyt tasaisena, Viitasaarella aavistuksen laskenut vuoden 2011 jälkeen. Syytä työkyvyttömyyseläkkeiden perusteisiin ei tiedetä.

Alueellisesta terveys- ja hyvinvointitutkimuksesta (AHT) voidaan jatkossa saada kuntakohtaista tietoa aikuisväestön hyvinvoinnista. Valtakunnallisesti 20 % aikuisista on joutunut tinkimään ruoasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä taloudellisen tilanteen vuoksi. Alkoholia (Audit C- testi) liikaa käyttäviä on 31 % aikuisista ja 6 % ei jaksakaan juosta 100 metriä. 30 % aikuisväestöstä käyttää niukasti kasviksia ja 6 % ei syönyt lainkaan tummaa leipää viikon aikana. Internetin sähköisiä palveluita käyttää 80 % aikuisväestöstä, joten jatkossa heillä on mahdollisuus hyödyntää myös Hyvis-portaalia.

Wiitaunionin omien työntekijöiden osalta on tehty työhyvinvointikyselyitä vuosina 2007, 2009 ja 2014. Aiempiin kyselyihin verrattuna työntekijöiden työhyvinvointi on laskenut kaikilla toimialoilla. Toisaalta myös vastausprosentti oli alhainen, vain 45,5% (414 työntekijää 1264:stä työntekijästä). Suunnitelmaa työhyvinvoinnin edistämiseksi on tehty, jota lähdetään jalkauttamaan jo kesällä 2014. Kuntajohtajat kiertävät yksiköissä syksyllä 2014, jonka yhteydessä kartoitetaan yksikkökohtaisia kehittämistarpeita, joiden pohjalta kehittämistyötä lähdetään tekemään.

Ikäihmiset

Vanhuspalveluissa johtajatuksena on asiakaslähtöisyys, jolloin palvelu-, hoito- ja kuntoutussuunnitelmia tehdään asiakkaan tarpeista ja voimavaroista lähtien. Seniorineuvot kummassakin kunnassa ovat usein ensimmäinen kontakti vanhuspalveluihin hakeutuvalla ja heidän työnkuvaansa kuuluu palveluohjaus sekä ennaltaehkäisy. Tavoitteena on asiakkaan suoriutumiskyvyn heikentyessä tukea asukkaiden itsenäistä selviytymistään omassa kodissaan. Kotona asumisen tukemiseen kuuluvat kotihoidon, päiväkeskuksen, omaishoidon tuen, palvelusetelillä tuotettavat palvelut sekä sosiaalihuoltoasetuksen mukainen kuljetuspalvelu, joka toteutetaan reittiliikenteenä.

Asiakastyytyväisyyttä mitataan kerran vuodessa toteutettavilla asiakastyytyväisyyskyselyillä, joissa tavoitellaan hyvän palvelun laatutasoa. Asiakkaat voivat myös tässä yhteydessä kertoa mahdollisista muista toiveistaan palvelujen järjestämisen suhteen. Vanhusneuvosto toimii kummassakin kunnassa ja heidän tehtävänä on toimia vanhusten äänitorvena ja yhteystahona kunnan päättäjien ja viranhaltijoiden välillä. Vanhusneuvoston mielipiteet tuleekin ottaa huomioon kunnan päätöksenteossa.

Julkisten palvelujen rinnalla on käytössä palveluseteli, jota on saatavilla niin tukipalveluihin kuin hoivapalveluihinkin, mutta myös omaishoitajille tukemaan heitä heidän omaishoitotyössään. Tarkoituksena on tukea etenkin vähävaraisten asiakkaiden palvelujen saamista, mutta myös tuoda vaihtoehtoisia järjestämistapoja asiakkaalle hänen niin halutessaan. Wiitaunionin alueella iso osa

eläkeläisistä eläkin kansaneläkkeen varassa ja tulotaso on matala, jolloin suoraan ei juuri pystytä ostamaan yrittäjiltä palvelua. Palvelusetelijärjestelmä tukee alueen yrittäjyyttä ja mahdollistaa osaltaan asiakkaan valinnanvapauden toteutumisen. Palvelusetelijärjestelmä laajenee vuoden 2014 aikana myös asumispalveluihin.

Hyvinvointia tukevia kotikäyntejä tehdään vuosittain 80- vuotta täyttävien ikäryhmässä oleville, joilla ei ole vielä voimassa olevaa vanhuspalveluiden asiakkuutta. Vuosittain järjestetään ryhmätapahtuma, johon kohderyhmä kutsutaan ja samalla heille tarjotaan mahdollisuus saada seniorineuvojan maksuton palveluiden tarpeen arviointikäynti kotiin. Tapahtumalla on vuosittain tietty teema, jonka ympärille tapahtuma järjestetään, vuonna 2014 se on toimintakyvyn tukeminen ja kuntoutus.

Vanhusten palvelukeskuksen palveluista löytyy myös ns. matalan kynnyksen seniorivastaanotto, joka on hoitajan pitämä ilman ajanvarausta toimiva terveysneuvontapiste. Palvelukeskuksen yhteydessä toimii myös päivätoimintaa / viriketoimintaa sekä lyhytaikaishoitoyksikkö, joka on tarkoitettu mm. omaishoitajien lomapäivien ajaksi omaishoidettaville. Seniorineuvoja toimii omaishoitokoordinaattorina ja hänen tehtäviinsä kuuluu mm. omaishoitajille tarkoitettun vertaistukiryhmän suunnittelu ja toteutus.

Viitasaaren alueella on ennustettu, että kesivaikean ja vaikean muistihäiriön osuus tulee lisääntymään, samoin kuin muuallakin Suomessa. Yhtenä syynä voidaan arvella olevan keskimääräisen eliniän nouseminen. Vuonna 2015 ennusteiden mukaan Viitasaarella on 225 (3,3 %) ja Pihtiputaalla 124 (2,9 %) vaikeaa tai keskipaikeaa muistihäiriötä sairastavia. Ikääntyneiden määrä lisääntyy molemmissa kunnissa ja ennusteiden mukaan Vuonna 2015 Viitasaarella on 2137 yli 65-vuotiasta (31,5 %), heistä 1044 (15,4 %) on yli 75-vuotiaita. Pihtiputaalla on tuolloin 1160 (27,4 %) yli 65-vuotiaita ja heistä 563 (13,3 %) on yli 75-vuotiaita.

2. Keskeiset opit ja evästyksöt päättyvältä valtuustokaudelta

(täydennetään nykyisen valtuustokauden jälkeen)

OSA II TULEVAN VALTUUSTOKAUDEN SUUNNITTELU

3. Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Wiitaunionin kantavana toimintaperiaatteena on turvata sekä kuntalaisten tarvitsemat palvelut että kuntalaisten vaikutusmahdollisuudet oman ympäristönsä asioihin. Wiitaunioni pohjaa ajatukseen kansalaiskunnasta ja palvelukunnasta, joissa molemmissa kuntalainen on osallisena.

Viitasaaren kaupunkistrategia 2014-2016

Strategialla valtuusto osoittaa päälinjat nelivuorokaudeksi, jotka perustuvat nelikenttäanalyysiin kaupungista. Kaupungin ydinajatuksena on järjestää ydinpalvelut asukaslähtöisesti Wiitaunionin yhteistoimintaa hyödyntäen ja tekee aktiivista, kasvuun tähtäävää elinkeinopolitiikkaa. Viitasaaren strategiset päämäärät vuosille 2014-2016 ovat:

- elinvoimainen ja kehittyvä kaupunki
- talous tasapainoon
- hyvinvoiva kuntalainen

Pihtiputaan kunnan strategia 2013-2016

Pihtiputaan visiona on olla elinvoimainen ja itsenäinen yrittäjäaktiivinen maaseutukunta ja tarjota laadukkaat ja kustannustehokkaat palvelut Wiitaunionia ja verkostomaista yhteistyötä hyödyntämällä. Strategiset päämäärät vuosille 2013-2016 ovat:

- liikenneväylien hyödyntäminen
- palveluiden ja talousresurssien turvaaminen
- työpaikkojen lisääminen ja asukasmäärän säilyttäminen
- vetovoiman ja viihtyvyyden lisääminen

Wiitaunionin palvelustrategia vuosille 2013-2017

Kunnan palvelustrategia on osa kuntastrategiaa. Palvelustrategian laatiminen on edellyttänyt Wiitaunionin toimintaympäristön arviointia ja siinä tapahtuvia muutoksia, kuten väestön ikääntymistä. Palvelustrategian avulla varaudutaan muutoksiin elinoloissa ja palvelutarpeessa sekä määritellään, mitkä palvelut on tarpeen säilyttää lähellä asukkaita ja mitkä voidaan hakea kauempaa. Palvelustrategiassa tehdyt linjaukset toimivat myös perustana vuosittaiselle talousarvion laadinnalle.

Pihtiputaan kunnan ja Viitasaaren kaupungin Hyvinvointipalvelustrategia (7.6.2011)

Pihtiputaan kunnan ja Viitasaaren kaupungin hyvinvointipalvelustrategia on laadittu seudullisen hyvinvointipalvelustrategian yhteydessä. Hyvinvointipalvelustrategiassa hyvinvointi on käsitelty laajasti. Terveystilan lisäksi hyvinvointiin vaikuttavat esim. elämänhallinta sekä koettu onnellisuus ja turvallisuus. Hyvinvointipalveluiksi on luettu sosiaali- ja terveystarpeiden lisäksi julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestöjen tarjoamat ennaltaehkäisevät palvelut, kuten kulttuuri-, sivistys- ja liikuntapalvelut sekä virkistys- ja hemmottelupalvelut.

Saarijärven-Viitasaaren seutukunnallisen hyvinvointistrategian tavoitteet ovat:

- hyvinvoivat ja omatoimiset kuntalaiset
- hyvinvointi poikkihallinnollisena yhteistyönä yhdessä eri toimijoiden kanssa (julkiset palvelut, kolmas sektori, yritykset)
- palvelutarjonnasta viestitään/neuvotaan asiakasta oikealla tavalla

Pihtiputaan kunnan ja Viitasaaren kaupungin tavoitteet seudullisessa Hyvinvointipalvelustrategiassa ovat:

- hyvinvointipalvelut ovat tärkeä osa alueen kilpailukykyä ja viihtyisyyttä
- seudulla toimii kilpailukykyisiä hyvinvointialan palvelukeskuksia, jotka muodostavat yhteistyöverkoston
- seudulle perustetaan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueellinen yhteistyöelin
- hyvinvointipalveluyrittäjät tuottavat edelleen laadukkaita palveluita asiakkaan tarpeiden pohjalta ja myyvät niitä myös seutukunnan ulkopuolelle
- julkinen, yksityinen ja kolmas sektori muodostavat joustavan ja tunnetun asukkaiden terveyttä ja elämänhallintaa tukevan palvelukokonaisuuden
- asukkaat huolehtivat hyvinvoinnistaan ja käyttävät aktiivisesti alueen palveluita
- erityistä huolta kiinnitetään lasten ja nuorten elämänhallintaan ja terveisiin elämäntapoihin
- tulevaisuuden hyvinvointipalvelut turvataan käyttämällä voimavarat kokonaistehokkaalla tavalla
- alueen sairastavuusindeksejä parannetaan vuoteen 2020 mennessä

4. Hyvinvoinnin edistämistä tukevat ohjelmat ja suunnitelmat

Maakunnalliset:

- Keski-Suomen hyvinvointistrategia 2020
- Keski-Suomen maakunnallinen terveyden edistämisen suunnitelma 2008
- Keski-Suomen liikunta- ja urheilustrategia – Visio 2020 <http://www.kesli.fi/visio>

Paikalliset:

- Seudullinen päihde- ja mielenterveyssuunnitelma
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (Wiitaunioni)
- Wiitaunionin liikuntastrategia
- Witas alueen turvallisuussuunnitelma
- Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnitelma
- Oppilashuollon kehittämissuunnitelma
- Opiskelijahuollon käsikirja
- Liikuntastrategia (-ohjelma)
- Opistotoiminnan kehittämissuunnitelma (kansalais- ja musiikkiopisto)
- Perusopetuksen strategia
- Aluelukion strategia
- Pihtiputaan asumispalveluiden toimenpideohjelma
- Wiitaunionin kulttuuristrategia

5. Suunnitelma hyvinvoinnin edistämisestä alkavalla valtuustokaudella

1) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet			
<ul style="list-style-type: none"> • Aukkaiden omaehtoisen terveyden edistämisen vahvistaminen 			
Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Liikuntapaikat palvelevat kuntalaisia	<ul style="list-style-type: none"> • palvelut pyritään tarjoamaan kuntalaisten toiveiden mukaan vastuutaho: sivistystoimi ja ympäristötoimi	<ul style="list-style-type: none"> • ylläpitoon panostetaan 3-4 henkilötyövuotta teknisessä toimessa • eri seurojen työpanos <p>- päiväkeskuksen ja fysioterapian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • asiakaskysely

		henkilökunta sekä vapaaehtoiset	
Sairauskohtaisten liikuntaryhmien ja erityisliikuntaryhmien mahdollistaminen	<ul style="list-style-type: none"> ohjatut ja tuetut liikuntaryhmät eri ikäryhmille <p>Vastuutaho: sivistystoimi, perusturva</p> <ul style="list-style-type: none"> päiväkeskuksen yhteydessä toimivat liikuntaryhmät erityisesti ikäihmisille sekä sairauskohtaisten liikuntaryhmien vetäminen fysioterapian tukimuotona. <p>Vastuutaho: vanhuspalvelut, fysioterapia</p>	<ul style="list-style-type: none"> fysioterapian henkilöstö, päiväkeskuksen henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> toteutuneet ryhmät ja kävijämäärät päiväkeskustoiminnan yhteydessä toteutuvat liikuntaryhmät
Seniorikortti-toiminnan jatkaminen	<ul style="list-style-type: none"> mahdollistetaan ikääntyville liikuntaa seniorikortin avulla. <p>Vastuutaho: liikuntatoimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> liikuntatoimen resurssit 	<ul style="list-style-type: none"> seniorikortin käyttötilastot
Erialaisten liikuntamuotojen mahdollistaminen kaikille	<ul style="list-style-type: none"> uutta toimintaa on liikuntavälineiden lainaus kirjastosta <p>Vastuutaho: sivistystoimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> toimintaa kehitetään talousarvion puitteissa 	<ul style="list-style-type: none"> lainausten määrät
Liikuntapaikat turvallisia ja hyväkuntoisia	<ul style="list-style-type: none"> säännöllinen huolto ja ylläpito <p>Vastuutaho: tekninen toimi, ympäristötoimi (valvoo laitteiden kuntoa)</p>	<ul style="list-style-type: none"> huoltoon, valvontaan ja uusimiseen käytettävät määrärahat menneinä vuosina on voimakkaasti panostettu liikuntapaikkojen 	<ul style="list-style-type: none"> omavalvonta ja palautteet käyttäjiltä

		en rakentamiseen, jatkossa painopiste on olevien alueiden hoito ja kunnossapito	
Kuntalaisten liikunnan harrastaminen lisääntyy	<ul style="list-style-type: none"> ohjatut ja tuetut liikuntaryhmät eri ikäryhmille <p>Vastuutaho: sivistystoimi, perusturva</p>	<ul style="list-style-type: none"> kummassakin kunnassa on työntekijä, jonka työpanos kohdistuu liikuntapalveluun. Lisäksi järjestöt toimivat aktiivisesti kansalaisopisto on runsaasti tarjolla liikuntapainotteisia kursseja fysioterapian henkilöstö, päiväkeskuksen henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> toteutuneet ryhmät ja kävijämäärät
Kuntalainen löytää helposti liikuntapaikat ja -ryhmät sekä järjestävät tahot	<ul style="list-style-type: none"> Liikuntapaikat ja ryhmät löytyvät kunnan verkkosivuilta helposti. Verkkotarjontaa täydennetään esitteillä. <p>Vastuutaho: hyvinvointiryhmä ja palveluiden tuottajat</p>	<ul style="list-style-type: none"> kotisivujen ajantasalla pitäminen opiston ohjelma julkaistaan vuosittain 	<ul style="list-style-type: none"> toteutunut, päivitetty sähköinen liikuntakalenteri
Kuntalaisten omaehtoinen terveyden edistämisen lisääntyminen	<ul style="list-style-type: none"> Hyvis-portaalin käyttöönotto kunnassa. Vastuutaho: perusturva, atk-tuki, sairaanhoitopiiri matalan kynnyksen yhteydenotto-pisteet; oma hoito-pisteet terveyskeskuksissa, seniorineuvola, seniorineuvojat ja terveysneuvonta, suun terveydenhuolto 	<ul style="list-style-type: none"> terveyskeskuksen henkilökunta päiväkeskuksen työntekijät, palveluohjaajat, terveydenhoitajat, hammashuollon henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> Hyvis-portaalin käyttäjämäärä seniorineuvolan ja seniorineuvojien asiakasmäärät

	Vastuutaho: perusturva		
Ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitäminen mahdollisimman pitkään	<ul style="list-style-type: none"> • aktiivinen, kuntouttava ja toimintakykyä tukeva työote • kuntoutussuunnitelmien laadinta osana hoito- ja palvelusuunnitelmaa • kotikuntoutus ja avosairaalatoiminta • kotona asumisen turvallisuuden huomioiminen • seudullisen mielenterveys- ja päihdestrategian jalkauttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • hoitoyksiköiden henkilöstö, fysioterapia, perhe- ja mielenterveys palveluiden henkilökunta 	<ul style="list-style-type: none"> • toimintakykymittarit • henkilökunnan perehtyneisyys kuntouttavaan työhön • kuntoutussuunnitelmien määrä • avopalveluiden käyttö valtakunnallisten suositusten mukainen • ikääntyneiden tapaturmatilastot • sairaaloiden kuormitusprosentit
	Vastuutaho: perusturva		

2) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

- Varhainen puuttuminen ja ennaltaehkäisy

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Lasten ja perheiden henkinen hyvinvointi lisääntyy	<ul style="list-style-type: none"> • Vanhemmuuden vahvistaminen : luennot, vanhempainillat, vanhempainryhmät, perhevalmennus • Vanhemmuuden teemavuosi • Perhetyöntekijöiden ennaltaehkäisevät kotikäynnit ja tuki lapsiperheille • lapsiperheiden kotipalvelu • lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittäminen • Neuvokas perhemenetelmän käyttäminen puheeksiotta 	<ul style="list-style-type: none"> • psykologi- ja koulukuraattoriresurssien myynti perusturvasta sivistystoimeen • kummassakin kunnassa on yksi perhetyöntekijä osana neuvolatiimiä • neuvoloiden terveydenhoitajat • sosiaalityöntekijät • yksi psykologi lisää 	<ul style="list-style-type: none"> • kysely vanhemmille ja toteutuneet toimenpiteet • lastensuojeluilmoitusten määrä • huostaanottojen määrä

	<p>misen tukena</p> <ul style="list-style-type: none"> • läheis- ja perheväkivallan ehkäisy <p>vastuutaho: perusturva</p>		
Nuorten henkinen hyvinvointi lisääntyy	<ul style="list-style-type: none"> • turvataan riittävät psykologipalvelut oppilaitokseen • neuvotaan ja ohjataan nuoria olemassa oleviin harrastusryhmiin ja kuullaan nuoria nuorisovaltuustoissa <p>Vastuutaho: sivistystoimi</p> <ul style="list-style-type: none"> • lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman päivittäminen. <p>Vastuutaho: perusturva</p>	<ul style="list-style-type: none"> • käytettävissä koulupsykologi ja -kuraattori • kuntien monipuolinen kerhotoiminta tukee myös henkistä hyvinvointia • järjestöjen ja vapaaehtoistoimijoiden resurssit • sosiaalityö 	<ul style="list-style-type: none"> • Työttömien nuorten terveystarkastusten määrä
Lasten vapaa-ajan liikunta lisääntyy	<ul style="list-style-type: none"> • liikuntatuokioiden lisääminen päivähoitossa <p>Vastuutaho: sivistystoimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • lähiliikuntapaikkoihin (välitunti-) on panostettu kaikilla kouluilla • järjestetään kerhotoimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> • toteutuma ja palaute

<p>Kuntalaisten aktivointi luku- ja kulttuuriharrastuksiin</p>	<ul style="list-style-type: none"> • monipuoliset kirjastopalvelut (lukupiirejä, kirjavinkkaus, tilankäyttömahdollisuus yms.), tiedotus kulttuuri- ja taidetapahtumista. • taloudellinen tuki ja suunnitteluapu kulttuurintuottajille. Kampanjat. <p>Vastuutaho: sivistystoimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kummassakin kunnassa on kirjasto ja yhteinen kirjastoauto täydentää näiden palveluja • kansalaisopisto järjestää kulttuuritoimintaa • kolmannen sektorin kulttuuritoiminta • kummassakin kunnassa on yksi kulttuuriasioiden hoitaja 	<ul style="list-style-type: none"> • lainauskerrat/v • kulttuuriopintopiireihin osallistuneet/v
<p>Työttömien terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtiminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • työttömien terveystarkastukset tehdään pitkäaikaistyöttömille sekä kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville. Tiivistä yhteistyötä työllisyydestä vastaavien kanssa • terveyden vaalimista ja vahvistamista koskevat luennot ja tapahtumat <p>Vastuutaho: perusturva ja TE keskus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • aikuisneuvolan terveydenhoitajan työpanosta • kansalaisopisto järjestää terveysaiheisia luentoja • Viitasaaren työllisyysshanke, kolmen henkilön resurssit. • Pihtiputaalla pitkäaikaistyöttömien työllistymistä ja työelämään valmennusta tuetaan Viitaseudun Kumppanuus ry:n T&T2-hankkeen (=työtä ja toimeentuloa - jatkohanke) toimesta, mm. kuntalisä 30.000€ 	<ul style="list-style-type: none"> • työttömien toteutuneiden terveystarkastusten määrä
<p>Pitkäaikaistyöttömien ja vajaakuntoisten työllistäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • tukityöllistämisen kunnan sisäisesti • työntekijän siirtäminen toisen työnjärjestäjän palvelukseen • Tuunari-paja <p>Vastuutaho: Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella -hanke</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kohti parempaa työllisyyttä Viitasaarella-hanke 3 työntekijää • kaupungin toimipaikkojen henkilöstö 	<ul style="list-style-type: none"> • työttömyysaste • palveluissa olevat henkilöt kk:ssa • työmarkkinatukiosuutta kerryttävä henkilömäärä • toimenpiteissä olevien olevien henkilöiden jatkosijoittuminen • yritystoimipaikkojen määrä • taloudellisen huoltosuhteen kehitys

Alueellisen tasa-arvon lisääminen	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteis palvelupiste 		<ul style="list-style-type: none"> • Käyntimäärät yhteis palvelupisteissä palvelualoittain
-----------------------------------	---	--	---

3) Painopistealue ja kehittämiskohde/kohteet

Työllisyyden lisääminen ja syrjäytymisen ehkäisy

Tavoitteet	Toimenpiteet ja vastuutaho	Resurssit	Arviointimittarit
Alueellisten erojen kaventaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Vapaa-aikapalveluita tarjotaan kyläkunnille • kirjastoautoon suunnitteilla teemapäiviä <p>Vastuutaho: sivistystoimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kansalaisopiston piirit ja kirjastoautotoimint • yhteis palvelupiste ja sen neuvojat palvelevat asiakkaita 	<ul style="list-style-type: none"> • asiakasmäärä yhteis palvelupisteissä, kyläkunnilla tarjottujen palvelujen toteutuma
Nuorten opintojen keskeyttäminen vähenee	<ul style="list-style-type: none"> • opintilonjan vaihtaminen helpommaksi ja muut tukitoimet <p>Vastuutaho: POKE ja lukiot</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opinto-ohjauspalvelut • etsivä nuorisotyö 	<ul style="list-style-type: none"> • keskeytysprosentti pysyy alle 4 %
Kaikilla mahdollisuus hyödyntää sähköistä asiointia	<ul style="list-style-type: none"> • yhteiskäyttöön tarkoitetut tietokoneet eri palvelupisteissä. <p>Vastuutaho: atk-tuki</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 10 päätettä kuntalaisten käytettävissä (Pihtipudas ja Viitasaari) 	<ul style="list-style-type: none"> • laajakaistan rakentuminen kattavasti • nykyiset yhteiskäyttöön tarkoitetut päätteet ylläpidetään
Ikääntyvien syrjäytymisen ehkäisy	<ul style="list-style-type: none"> • tarjota matalan kynnyksen palveluita ikääntyville, esim. päiväkeskus, ryhmätoiminta, seniorineuvoja, seniorineuvola. • hyvinvointia tukevat kotikäynnit ei-palvelujen piirissä oleville. <p>Vastuutaho: perusturva</p> <ul style="list-style-type: none"> • kolmannen sektorin palvelut, 	<ul style="list-style-type: none"> • päiväkeskuksen ja palveluohjauksen henkilökunta, vanhusneuvosto ja seniorijärjestöt, yhdistykset 	<ul style="list-style-type: none"> • ryhmätoimintaan ja palveluihin osallistuneiden määrä • vanhusneuvoston toimintakertomus

	esim. srk, järjestöt, yhdistykset		
	<ul style="list-style-type: none"> • vanhusneuvoston toiminta ja aktiivisuus		

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

6. Valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen hyväksyminen

Hyväksytty valtuustossa osaksi kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua:

Viitasaaren kaupunginvaltuusto 14.4.2014

Pihtiputaan kunnanvaltuusto 19.5.2014